
PITANJA I PERSPEKTIVE

O VJERONAUKU U ŠKOLI

Nakon rasprava o vjeronauku u školi ovoga ljeta, moglo bi se dogoditi da sve ostane samo na riječima. Naime, već ove školske godine vjeronauk je mogao ući u školu da je Crkva bila na to spremna. Sudeći po onom što se do sada učinilo, isto će se ponoviti i dogodine, i godinama poslije.

Zašto vjeronauk u školi?

1. U Crkvi u Hrvata nisu rijetkost mišljenja da ne bi trebalo ići s vjeronaukom u školu. To se opravdava, među ostalim, prijeratnim iskustvom u našoj zemlji i sadašnjim iskustvima u zapadnoevropskim zemljama. Kad vjeronauk postane školski predmet postoji pogibelj da ga daci zamrze i da nakon pohađanja vjeronauka postanu još uvjereniji nevjernici. Kao napri-

mjer spominju se komunisti i protivnici vjere koji su tobože izašli iz vjeronaučnih klupa.

Protivnici vjeronauka u školi kao da ne za-
pažaju da vjeronauk u crkvenim prostorima
nije nimalo uspješniji. Sto može biti toliko
obeshrabrujuće za današnje vjeroučitelje koliko
spoznaja da mnogi vjeroučenici koji su redovito
dolazili na misu i na vjeronauk poslije primlje-
nih sakramenata okrežu leđa crkvi?

Iskustva u zapadnoevropskim zemljama ne
govore u prilog ukidanja vjeronauka u školi.
Njemački biskupi, unatoč svim iskustvima s
vjeronaukom u školi, zaključili su da je to još
uvijek bolje nego kad bi se vjeronauk preselio
u crkvene prostorije. Tako mnogi ipak steknu
osnovne vjerske spoznaje do kojih inače ne bi
uopće došli. U školi đaci dobiju osnovno zna-
nje o vjeri i Crkvi, pa ako poslije i postanu ne-
vjernici, barem su donekle upoznali ono što
odbacuju. Tako će biti manje ravnodušni i
neupućeni u vjeri. Iskustva i drugih zapadno-
evropskih zemalja, na koja se u posljednje
vrijeme neki pozivaju, govore u prilog vjero-
nauka u školi.

Što se tiče prijeratnog iskustva s vjeronau-
kom kod nas, trebalo bi sustavnije i temelji-
tije proučiti stoji li primjedba da je vjeronauk
u školi odgajao protivnike vjere.

Dokle će se vjeri pristupati kao društvenom zlu?

2. Uvođenjem vjeronauka u školu kod nas
postigao bi se najmanje dvostruki pozitivni po-
mak. Vjernici bi i time bili javno priznati kao
ravnopravni članovi društva, a vjera ne bi bila
i dalje ostavljena u privatnosti. U svijesti ljudi
time bi se uklonila desetljećima nametnuta
praksa koja je vjeru izjednačivala s društvenim
nastranostima i pristupala joj kao nužnom zlu
koje će znanstvena svijest raspršiti i zauvijek
odagnati u povijesnu ropotarnicu. Zatim, što
je možda važnije, uvođenjem vjeronauka u
školu napravio bi se napokon katehetski pro-
gram i izdali katehetski priručnici, pa bi se i
vjeronauk predavao sustavno i redovito, što
dosad nije bio slučaj. Napokon, uvođenjem vje-
ronauka u školu bila bi otvorena vrata zauzeti-
jem angažmanu vjernika. Budući da Crkva u
Hrvata nema dovoljno osposobljenih vjero-

učitelja, bila bi potaknuta da pripravi vjerni-
ke da se uključe u katehetski rad.

3. U svojim predizbornim programima stran-
ke u Bosni i Hercegovini najavljuju da će kad
dođu na vlast priznati sva prava vjericima koji
će imati zakonsku mogućnost vjerske pouke u
školi. I u Hrvatskoj stranka na vlasti, kao i ne-
ke druge stranke, ističu ulogu vjerskog odgoja
u preobrazbi društva te se zauzimaju da vjero-
nauk uđe u školu. Pitanje je, dakle, može li i
smije li Crkva u Hrvata zadovoljiti se dosadaš-
njim mogućnostima, ili pak zbog svoje nespre-
mnosti da odgovori potrebama pastoralnog za-
datka tvrditi kako joj je najbolje bilo u komu-
nističkom režimu.

Zar zaista u Crkvi u Hrvata nema sposobnih
kateheta i zar je nemoguće oformiti Nacional-
ni katehetski ured koji bi okupio katehetske i
pedagoške stručnjake koji bi za godinu dana
napravili vjeronaučni program?

Nacionalni katehetski ured pod vodstvom
zauzetog biskupa mogao bi zadužiti radne sku-
pine sastavljene od stručnjaka da prema kate-
hetskom programu iz postojećih vjeronaučnih
udžbenika, leksikona i drugih pomagala pripre-
me vjeronaučne priručnike za svaki razred os-
novne i srednje škole.

Osam visokih bogoslovnih škola Crkve u Hrvata i pet instituta mogli bi osposo- viti dovoljan broj kateheta

4. Ako Crkva u Hrvata nema dovoljno os-
posobljenih kateheta, ima li drugih vjernika
koji su završili pedagoške ili druge humanistič-
ke studije koji bi rado predavali vjeronauk?
Ako su u Češkoj i Slovačkoj mogli upriličiti
tromjesečne seminare za osposobljavanje oko
2.000 kateheta za predavanje vjeronauka u
školi, može li Crkva u Hrvata, koja ima Kato-
lički bogoslovni fakultet u Zagrebu sa svojim
institutama i još 7 bogoslovnih visokih škola i
nekoliko instituta za teološku kulturu laika, u
jednoj godini, ili za dvije godine osposobiti
toliko fakultetski već obrazovanih laika da mo-
gnu predavati vjeronauk u školi?

5. Vjeronauk u školi bio bi izborni alter-
nativni predmet. To znači da bi bio obvezatan
za onu djecu čiji ga roditelji izaberu, dok bi
ostala djeca u isto vrijeme imala predmet o op-

ćoj religijskoj kulturi, povijesti religija, etici i svemu što o religijama kao obrazovani ljudi trebaju znati neovisno o svjetonazoru i vjerskoj pripadnosti. Time vjeronauk ne bi bio omalovažen i nametnut kao neki omražen i dodatni predmet već bi bio važan odgojni faktor koji ima odgovarajuće mjesto u odgoju za temeljne vrijednosti i tako bi uvelike pridonio cjelokupnoj narodnoj obnovi.

Kako promijeniti nametnuti stav da su vjera i znanost suprotstavljeni?

6. Katehete bi bile izjednačene u pravima i obvezama s ostalim nastavnicima. Time što bi bili odgovarajuće nagrađeni za svoj rad, otvorila bi se mogućnost uključivanja laika u pastoralni rad. Bez materijalne podloge ta bi potreba ostala samo puka želja. Vjernici bi u pastoralni rad unijeli određenu dinamiku i približili bi ga društvenim skupinama koje u dosadašnjem pastoralnom djelovanju ostaju izvan okvira pastoralne skrbi. To bi, među ostalim, pomoglo dekloralizaciji Crkve, što je u interesu kako vjernika tako i svećeničkog i redovničkog staleža.

7. Ako bi vjeronauk ostao isključivo vezan uz crkvene prostorije, u svijesti ljudi, posebno djece, ostala bi i dalje prisutna nametnuta suprotstavljenost znanosti i vjere. Ulaskom u školu, vjerskoj pouci bilo bi vraćeno dostojanstvo i mjesto koje joj pripada. Time bi se na najadekvatniji način ispravila nepravda učinjena vjeri u poslijeratnom razdoblju i iz svijesti ljudi uklonilo nametnuto uvjerenje da je vjera nešto natražno i protuznanstveno.

Komu je u interesu da vjernici i dalje budu drugorazredni građani?

8. Sasvim je neprihvatljivo, kako je ponegdje predlagano, da se vjeronauk drži u školskim prostorijama poslije nastave kao fakultativni predmet. Osim što bi djeca takav vjeronauk doživjela kao kaznu, jer bi đaci koji ne pohađaju vjeronauk u to vrijeme bili slobodni, time bi vjeronauk bio sveden na drugorazrednu obvezu. U dva spojena sata u najnepovoljnije vrijeme kad su djeca nesposobna slušati bilo bi nadalje nemoguće u mnogim župama takvim vjeronaukom obuhvatiti svu vjerničku djecu. U mnogim župama, naime, vjeroučitelji jedva

stignu u cjelotjedni vjeronaučni raspored uključiti sve razrede, a pogotovo bi to bilo nemoguće na kraju nastave. Napokon, vjeronauk bi time dobio samo školske prostorije i ne bi ušao u školski sustav. Kao takav, stvarno bi vjernike učinio drugorazrednim građanima koji su nekako uspjeli ući u školu, u kojoj u biti nisu priznati ni odgovarajuće vrednovani.

9. Vjeronauk se, unatoč najboljem rješenju da uđe u školski program, ne bi smio u potpunosti iseliti iz crkvenih prostorija. Sve pripreve na sakramente i sve druge vjeronaučne i liturgijske aktivnosti, kao priprava na misu, crkveno pjevanje, rad s ministrantima, karitativni rad, susreti s roditeljima vjeroučenika i druge vjerske aktivnosti održavale bi se u crkvenim prostorima.

Kako do najboljeg rješenja?

10. Napokon, treba imati na umu da i u pitanju vjeronauka u školi u prvom redu najviše stoji do biskupa. Ima nekoliko načina da se ne postigne ono što je za Crkvu u Hrvata najbolje rješenje. Jedan je od njih da se godinama raspravlja treba li nam uopće vjeronauk u školi. Drugi je da se odgovornost za vjeronauk povjeri ljudima koji nisu na visini zadatka. Treći je način da se ustvrdi kako Crkva u Hrvata nema osposobljeno osoblje koje bi bilo kadro predavati vjeronauk u školi te prirediti vjeronaučni program i odgovarajuće priručnike. Premda time sve zapreke nisu iscrpljene, velik bi napredak za Crkvu u Hrvata bio kad bi se barem spomenuta tri načina izbjegla.

11. Budući da se neki unaprijeđeni katehetski stručnjaci uspješno trude pitanje vjeronauka u školi učiniti što nejasnijim, te se spore oko naziva i drugih sporednih primjedbi, za očekivati je da će crkveno vodstvo iznijeti jasan stav o vjeronauku. Stručnjaci koji su godinama dokazivali svoju nesposobnost da naprave katehetski program nisu jedini katehetski stručnjaci Crkve u Hrvata. Miješanje pojmova religijske kulture koja bi imala interkulturalan i interkonfesionalan pristup i vjeronauka, te zalaganja da se vjeronauk uči i u školi, kao predmet koji će se nekako drukčije zvati, i u crkvenim prostorima – najbolje očituju stručnost samopromaknutih kateheta. Naziv vjeronauka

mogao bi se, primjerice, odrediti prema vjeronaučnom programu za svaki razred. U razredima u kojima se posebno uči povijest Crkve, biblijska povijest, sakramenti, uvod u vjeru, uvod u kršćanstvo, liturgijska godina, kršćanski nazor na svijet, kršćanski moral... vjeronauk bi se upisivao pod tim nazivima. Vjeronauk ili vjeronaučna pouka bio bi radni naziv za sve razrede. Time bi se postiglo da se vjeronauk predaje sustavno i ne bi se događalo da zbog premještaja vjeroučitelja neki vjeroučenici nikad ne čuju ni za osnovne vjerske istine.

12. Vrijeme je da se konačno shvati da za određene poslove treba odvojiti i odgovarajuće ljude i da ih i u Crkvi treba poticati i vrednovati njihov rad. Bez poslanja i materijalnih pretpostavki ne može se ni u Crkvi raditi. Mojsiju je to objasnio njegov tast Jitro predloživši mu da probere sposobne i bogobojazne ljude za svoje pomoćnike. Prihvativši njegov savjet, potvrdio je svoju veličinu (usp. Izl 18, 13–27).

mr. Mirko Mihalj

GK, br. 39 – 30. rujna 1990.